

2013BEM51

VERSLAG van de besloten vergadering van de Statencommissie Bestuur, Europa en Middelen van 10 juni in het Provinciehuis

NB: aan het eind van de vergadering is besloten dat het verslag van deze vergadering openbaar kan zijn!

Aanwezig:

mw. P. Doornenbal-Van der Vlist (voorzitter), R. van Lunteren (gedeputeerde), mw. A.C. Boelhouwer (GroenLinks), mr. J.M. Buiting (CDA), R.G.J. Dercksen (PVV), mw. W.M.M. Hoek (50PLUS), ir. H. IJssennagger (PVV), drs. C. de Kruijf (PvdA), ir.ing. Y.S. Lutfula (SP), mw. M.W.J. Maasdam-Hoevers (CDA), A.M. Meijer (SP), drs. B. Nugteren (GroenLinks), ir. J.P.M. Peters (D66), mr. R. Postma (ChristenUnie), A.J. Schaddelee (ChristenUnie), mw. Y. Smit (VVD), mw.drs. J.C.M. Versteeg (D66), mw.dr. A.J. Vlam (VVD), W. van Wikselaar (SGP)

Van ambtelijke zijde aanwezig:

dr. R.J. Poort (adjunctgriffier) en mw. W. Voorneman-Rijkers (verslag)

Afwezig:

drs. J.G. Boerkamp (D66), W. van der Steeg (PvdD), mw. J.H. Verbeij-Ouwerkerk (PvdA)

---

1. Opening

De voorzitter opent de vergadering en heet de aanwezigen welkom in het bijzonder de heren Heemskerk, Tazelaar en ondersteuning van Twynstra Gudde en mevrouw Hoenderdos, Randstedelijke Kamer.

2. Vaststelling Agenda

De voorzitter stelt voor te starten met de Rondvraag. Vervolgens krijgt de afvaardiging van Twynstra Gudde (TG) de gelegenheid het rapport te presenteren. Na de presentatie wordt mevrouw Hoenderdos, Randstedelijke Rekenkamer (RR), in de gelegenheid gesteld desgewenst haar toelichting daarop te geven. Vervolgens is het woord aan de commissie om in eerste termijn vragen te stellen en, na beantwoording, eventueel in een tweede termijn. Aan het eind van de bespreking zal spreekster de vraag stellen of het rapport al dan niet vrijgegeven kan worden voor bespreking in PS van 17 juni 2013 ter bepaling van een finaal politiek oordeel en de conclusie daarbij te trekken of de vertrouwelijkheid van de stukken kan worden opgeheven. Hierbij zij opgemerkt dat, indien de commissie het rapport rijp acht voor behandeling in de statenvergadering, de status Geheim van het rapport automatisch vervalt; dit is ook als zodanig in het statenvoorstel verwoord.

De heer De Kruijf gaat er vanuit dat het rapport thans niet inhoudelijk wordt behandeld en in deze vergadering alleen wordt gekeken naar de openbaarheid en of het al dan niet rijp is voor behandeling in PS op 17 juni.

De voorzitter bevestigt het vorenstaande. Zoals afgesproken gaat het om een technische bespreking van het rapport. Zij zegt, desgevraagd door de heer De Kruijf, toe te zullen waken voor een verkapte bespreking van het onderzoeksrapport.

3. Mededelingen

-

4. Rondvraag

-

5. Rapport Twynstra Gudde “Evaluatie huisvesting”

De heer Tazelaar deelt mede dat hij in de presentatie met name de onderzoeksrapport zal toelichten. De heer Heemskerk, projectleider, zal nader ingaan op:

- de reconstructie van de verbouwing/verhuizing;
- de reconstructie van de verkoop;
- de analyse good governance;
- de analyse risicomanagement;
- de onderzoeksvraag en lessen.

De hand-out van de prestatie is inmiddels via de mail aan de commissie verstrekt. Kortheidshalve zij verwezen naar de inhoud.

Mevrouw Hoenderdos zet uiteen dat de RR tijdens het onderzoek geen contact heeft gehad met de onderzoekers van TG. De eerste keer dat zij iets over dit onderzoek zag, was op het moment dat zij de versie van het rapport d.d. 29 mei jl. ontving die voor ambtelijke wederhoor was uitgegaan.

In de vergadering van de commissie BEM op 8 april jl. heeft spreekster de rol van de Randstedelijke Kamer reeds toegelicht en aangegeven dat de RR het onderzoek niet valideert. Zij heeft gekeken naar de aanpak, de methodologie en in hoeverre het onderzoek een invulling is van de motie Peters.

Op 8 april jl. heeft spreekster eveneens aangegeven dat er in de motie een intern spanningsveld zit, omdat er heel veel wordt gevraagd met een behoorlijke tijdsdruk, waardoor er keuzes moeten worden gemaakt.

Spreekster heeft haar opmerkingen op het rapport op 4 juni jl. mondeling aan de heren van TG toegelicht en deze dezelfde dag ook schriftelijk gestuurd. De opmerkingen van de RR zijn integraal in het voorliggende rapport opgenomen.

Ten aanzien van de gemaakte keuzes heeft zij twee opmerkingen gemaakt.

Met betrekking tot de omvang van het huisvestingsdossier is aanvankelijk gesteld dat het om drie trajecten gaat. Het traject aankoop is echter buiten beschouwing gelaten. In de versie van 29 mei jl. was dit minder onderbouwd dan in het voorliggende rapport. De toelichting, die de commissie op 22 april jl. heeft gekregen in een voortgangsrapportage, is thans ook in het voorliggende rapport opgenomen.

Haar tweede opmerking had te maken met de inperking dat gekozen is voor de invalshoek ‘leren’ en minder voor ‘verantwoording afleggen en waarheidsvinding’. Ook daarover heeft de commissie het al eerder gehad. Spreekster heeft opgemerkt dat de versie van 29 mei jl. wel sterk zicht gaf op de checks en balances in de ambtelijke organisatie, maar dat de politiek-bestuurlijke dimensie onderbelicht was. Na 4 juni jl. hebben de onderzoekers nog een bijlage geproduceerd met alle contacten die er tussen GS en PS zijn geweest. Deze bijlage is vervolgens opgeknipt door bij alle betekenisvolle momenten aan te geven wanneer er met de Staten op een of andere manier contact is geweest (e-mail, geheim, PS). Spreekster heeft wel gezien dat de momenten zijn aangegeven, maar zij heeft niet kunnen zien dat er ook een inhoudelijke duiding van die momenten is geweest, in de zin of de Staten op die momenten juiste, tijdige en volledige informatie hebben gehad.

Na 4 juni jl. zijn de laatste twee lessen (8. Zorg voor een zorgvuldige vastlegging van informatie, ook als er sprake is van vertrouwelijke overleggen en 9. Overweeg, nog meer dan in traject verkoop is gedaan, om Provinciale Staten in crisissituaties specifieker te informeren door inzicht te geven in belangrijke documenten, desnoods onder geheimhouding en alleen ter inzage bij de griffie.) nog toegevoegd; deze stonden niet in de versie van 29 mei jl.

De methodologische opmerkingen hadden vooral te maken met hoe de aanpak van het onderzoek is verantwoord (hoe de interviews zijn verwerkt, hoe de gegevens uit bronnen

gecheckt zijn op wat er aan aanvulling uit de interviews kwam en hoe met eventuele tegenstrijdigheden daarin is omgegaan). Daarover hebben de onderzoekers in het rapport een toelichting opgenomen.

Er is eveneens duidelijker aangegeven met welke betrokkenen en functionarissen er is gesproken. In de versie van 29 mei jl. waren de namen van de geïnterviewden opgenomen zonder hun verantwoordelijkheden op het moment dat het huisvestingsdossier speelde. In de voorliggende versie is eveneens duidelijker aangegeven met wie er niet is gesproken en waarom. Haar was spreekster o.a. opgevallen dat niet met de koper is gesproken; de reden is thans door de onderzoekers toegelicht.

Separaat van het onderzoek zijn er de vragen van de PVV. Die zijn niet in het rapport herleidbaar. Daar hebben de onderzoekers een opmerking over gemaakt. De antwoorden op de vragen van de PVV heeft zij hedenmorgen pas voor het eerst gezien; daar heeft zij geen reactie op.

De thans voorliggende versie van het onderzoeksrapport d.d. 5 juni 2013 heeft spreekster tegelijk met de Staten ontvangen. Zij heeft de afgelopen tijd gebruikt om een verschillenanalyse te maken tussen de versie die voor ambtelijk wederhoor is uitgegaan en de versie die nu voorligt. De onderzoekers hebben in de bijlage aangegeven hoe ze met het ambtelijk wederhoor en de opmerkingen van de RR zijn omgegaan. Dat is transparant. Er zijn, met uitzondering van enkele tekstuele aanpassingen, geen andere wijzigingen meer aangebracht dan dat de onderzoekers in die bijlage verantwoordden.

Desgewenst is de door haar gemaakte verschillenanalyse beschikbaar.

Spreekster hecht er tot slot aan de onderzoekers te willen complimenteren voor het feit dat er enorm veel werk is verzet in een krappe tijd.

De voorzitter stelt de commissie in de gelegenheid met name technische vragen te stellen.

De heer Meijer stelt namens de SP de volgende vragen.

- De focus van verantwoording naar leren blijft de SP fascineren. Uit navraag is de SP gebleken dat volgens het College de motie Peters daarin doorslaggevend is. Daarin wordt inderdaad gesproken over leren, maar verantwoording wordt niet uitgesloten. Toch is op een gegeven moment die overstap gemaakt van verantwoording naar leren. In het rapport wordt aangegeven dat dit onder tijdsdruk is gebeurd. Verzocht wordt om een nadere onderbouwing. Voorts is de vraag of de onderzoekers niet van mening zijn dat het verantwoordingselement, mede op grond van de opmerkingen van de RR, een veel steviger impact had moeten krijgen.

- Geïnformeerd wordt onder welke omstandigheden precies derde- en interne partijen tot hun handelen zijn gekomen. In het rapport wordt o.a. opgemerkt dat het verkrijgen van een reactie binnen het tijdsbestek lastig was omdat advocatenkantoren lastig te bereiken waren. Wat de beoordeling in belangrijke mate zal beïnvloeden, is het feit dat bij de samenstelling van de DataRoom onzorgvuldig tewerk is gegaan. Bepaalde documenten konden niet worden opgeleverd en kwamen later alsnog tevoorschijn uit een doos in de hoek.

Geïnformeerd wordt of is meegenomen dat er op dat moment statenverkiezingen op komst waren, het toenmalige College er zeer aan hechtte om de verkoop snel en succesvol af te ronden en dat dit wellicht ten koste is gegaan van de zorgvuldigheid.

De Zwarte Piet ligt nu sterk bij Pels Rijcken, met name de bijdrage die is geleverd aan de Vaststellingsovereenkomst van 8 mei 2012 met het bewuste artikel 'volledig vrij van besmette bouwdelen'.

De SP vraagt zich af of er voor de onderzoekers geen aanleiding is om alles op alles te zetten om meer duiding te krijgen over de omstandigheden, die tot dit handelen hebben geleid.

Als Pels Rijcken had aangestuurd op een situatie waarbij de verkoop zou afketsen, zou dit voor het College een behoorlijke afgang betekenen. De SP wil weten hoe het College heeft

gecommuniceerd met Pels Rijcken; wat de feitelijke randvoorwaarden waren waarmee dit kantoor aan de gang is gegaan en waardoor er uiteindelijk een dermate breed gekaderde Vaststellingsovereenkomst is geformuleerd dat er geen enkele andere partij meer was die de verantwoordelijkheid van de provincie kon overnemen, zoals de onderzoekers in hun rapport constateren.

- Na de DCMR ging de focus op financiën. De DCMR behandelde de personeelsproblematiek. De SP is zich ervan bewust, dat in de motie Peters staat dat de personeelsproblematiek niet mag worden onderzocht. Het is duidelijk dat dit een politieke keuze is.

De documentverzameling in de DataRoom is een betekenisvol moment. Aangegeven is dat sprake is geweest van onvolledige informatieverstrekking aan de koper en dat dit van doorslaggevende betekenis is geweest. Als eerder adequater was gehandeld, was van de ontstane situatie wellicht geen sprake geweest.

Risico inventarisaties en –evaluaties en andere relevante documenten ontbraken. Die hadden in een veel eerdere fase aan het licht kunnen brengen hoe ernstig de besmettingsrisico's waren.

Geïnformeerd wordt in welke mate de onderzoekers zich in deze beperkt hebben gevoeld door de opdracht in de motie Peters.

- Er zijn interviews afgenomen, ook met de woordvoerders van de diverse fracties, w.o. de SP. Spreker is op 6 mei jl. vervangen door de fractievoorzitter van de SP. Het interview ging met name om een feitencheck uit de periode die nogal een tijdje terug lag. In het rapport wordt de indruk gewekt dat de woordvoerders van de fracties uitgebreid zijn gehoord over alle aspecten in het rapport; dat is niet het geval.

- De SP is geïnteresseerd in de status van SRO. SRO heeft nogal een belangrijke taak toebedeeld gekregen. De vraag is of de onderzoekers hebben kunnen achterhalen wat precies de relevantie is van deze onderneming om een opdracht van een dergelijk gewicht uit te voeren.

De heer Van Wikselaar vestigt de aandacht op de rol van de makelaar (blz. 20). De makelaar ontvangt het saneringsrapport van gang Ff, met een begeleidende e-mail dat dit gedeelte van het gebouw representatief is voor de rest van het gebouw. De makelaar bericht dat in de DataRoom alleen officiële documenten kunnen worden opgenomen, geen e-mails.

Overeengekomen wordt dat de makelaar de inhoud van de e-mail mondeling meldt aan de koper. De koper ontkent later in de juridische procedure deze mondelinge informatie te hebben ontvangen. Geïnformeerd wordt of dat wel of niet is gebeurd en of de makelaar daar een ander beeld bij heeft.

Over de rol van de NMa wordt verder niet meer gesproken. Geïnformeerd wordt naar de stand van zaken.

De heer Schaddelee deelt mede dat de ChristenUnie zich thans met name richt op de verkoop van het oude provinciehuis.

Bij betekenisvol moment 1 wordt gezegd dat bepaalde informatie niet meer is te achterhalen en dat er ook geen aanvullend onderzoek wordt gedaan. Geïnformeerd wordt of de onderzoekers de overwegingen hebben kunnen achterhalen waarom dat aanvullend onderzoek op dat moment niet is gedaan.

De ChristenUnie sluit zich aan bij de vraag over de NMa.

Het verschil in risicobewust zijn binnen de organisatie loopt als een rode draad door het onderzoek heen. Geïnformeerd wordt hoe de onderzoekers aankijken tegen de manier waarop daarmee op dit moment wordt omgegaan. De vraag is of er nog steeds sprake is van een soort

systematische onderschatting van risico's, in de zin dat zaken misgaan op het punt van risicobewustzijn en –inventarisatie.

Bij de aankoop van het provinciehuis is het wel goed gegaan; bij de verkoop niet.

Geïnformeerd wordt wat is nu de meest leidende werkwijze is.

Op blz. 20 wordt een aantal zaken over de DataRoom genoemd, w.o. de relevante documenten a. uitvoering van de overeenkomst te verlangen, in welk geval de partij die in verzuim is na afloop van voorgemelde termijn van acht dagen voor elke sedertdien ingegane dag tot aan de dag van nakoming een onmiddellijk opeisbare boete verschuldigd is van drie promille van de aankoopprijs; of b. de overeenkomst door een schriftelijke verklaring voor ontbonden te verklaren en betaling van een onmiddellijk opeisbare boete te vorderen van tien procent van de koopprijs.

De vraag is of dit een gebruikelijke werkwijze is bij aan- en verkopen van dergelijk vastgoed en wiens idee het was om a. en b. op te nemen.

De ChristenUnie sluit zich aan bij de vragen over de status van bureau SRO.

Betekenisvol moment 5 op blz. 31 is de overeenkomst van 17 juli 2012, waarbij zonder tussenkomst van raadsliden nadere afspraken zijn gemaakt. Geïnformeerd wordt of 'zonder tussenkomst van raadsliden' inhoudt, dat de juridische borging op dat moment geheel ontbreekt of dat er wel een juridische check is gedaan.

De heer Dercksen hecht er in de eerste plaats aan de onderzoekers te complimenteren met het feit dat er veel op papier is geproduceerd in een korte tijd. Voorts bedankt hij mevrouw Hoenderdos voor haar inbreng.

Vervolgens vestigt spreker de aandacht op het nieuwe provinciehuis. De onderzoekers noemen de gemiddelde jaarlasten ad € 5,4 mln. Vermeld wordt dat de jaarlasten zijn gebaseerd op het aankoopbedrag, het investeringsbudget en het inbouwpakket. De vraag is in hoeverre rekening is gehouden met groot onderhoud, vervangingsreserves en hoe dit zich verhoudt tot andere alternatieven die destijds op tafel lagen.

Met betrekking tot het oude provinciehuis, sluit de PVV zich aan bij de vraag van de SP over de rol van Pels Rijcken. Wederhoor met Pels Rijcken over zijn rol is van belang. Wellicht kan Pels Rijcken weerwoord voeren op een aantal stukken dat nu als waar worden aangenomen. Voorts sluit de PVV zich aan bij het betoog van de SP over de opdracht. Op 8 april jl. is het plan van aanpak door de heer Tazelaar in de commissie BEM gepresenteerd. Desgevraagd heeft de heer Tazelaar toegelicht dat hij overleg heeft gevoerd met de opdrachtgever en dat op basis daarvan een keuze is gemaakt ten aanzien van de vraagstelling; dat de vraagstelling niet de motie Peters was, maar een filtering daaruit en op die wijze was gekomen tot de onderzoeksvraag "waren alle risico's van het huisvestingsproject in beeld en in welke mate zijn de risico's beheerst". De PVV hecht er aan precies te vernemen hoe de opdrachtformulering tot stand is gekomen. Ook mevrouw Hoenderdos heeft daar in de vergadering van 8 april wat over gezegd, in de zin dat niet de motie maar een vertaling daarvan door GS de opdracht is geworden.

De PVV betreurt dat de onderzoekers niet wat uitgebreider met statenleden hebben gesproken en dat De Waal niet is gehoord. De Waal heeft bij monde van de woordvoerder bijvoorbeeld een keer gesuggereerd dat de provincie een economisch delict heeft gepleegd. Dat lijkt de PVV reden genoeg om De Waal daarop door te vragen. De Staten hadden dan ook een veel beter beeld kunnen vormen over hoe het proces zelf is verlopen. De stukken, die spreker heeft gelezen, duiden op een nogal rommelig gebeuren. Alhoewel spreker zich bewust is van het feit dat de onderzoekers niet veel tijd hadden, vindt de PVV dit toch een tekortkoming van het rapport. Een belangrijke key-player mag in dit stuk eigenlijk niet ontbreken.

In een van de aanbevelingen zeggen de onderzoekers dat meer gedetailleerde informatie naar PS wellicht een goed idee was geweest. Spreker hecht eraan aan de hand van een voorbeeld

aan de onderzoekers te vragen welke complicaties en implicaties dat zou hebben gehad. Er lag op een gegeven moment een aanbestedingsprijs op tafel; die envelop is op 25 mei opengemaakt. Op 2 juli vindt het interpellatiedebat plaats waarin gedeputeerde Krol slechts mededeelt, dat die aanbestedingsprijs te duur was en er wordt gekozen voor een opdracht van € 9,5 ton. De vraag is of de Staten niet met gespitste oren zouden hebben gezeten als ook de prijs van die aanbesteding zou zijn genoemd en of het vervolg dan misschien heel anders zou zijn gelopen.

De PVV sluit zich aan bij de vraag over de NMa. Geïnformeerd wordt naar de stand van zaken met betrekking tot de procedure jegens Vlasman.

Spreker informeert of het niet zo is dat wat Vlasman en de andere aanbesteder heeft geoffreerd uiteindelijk toch ook het werk is geweest dat wordt uitgevoerd. De vraag is in hoeverre Vlasman niet alsnog in zijn recht staat ten aanzien van de claim die hij destijds bij de rechter indiende, omdat hij in zijn visie onterecht zou zijn afgewezen in het aanbestedingsproces.

Met betrekking tot het proces binnen GS, informeert de PVV of dit alleen door gedeputeerde Krol is gestuurd. Het gaat over veel geld. Spreker mag toch aannemen dat op belangrijke momenten het hele College hierover is geïnformeerd.

Mevrouw Vlam hecht er in de eerste plaats aan de complimenten over te brengen aan de onderzoekers van TG, die dit rapport in een korte tijd hebben opgeleverd. Het is een helder, concreet rapport. Het geeft een goede reflectie op de betekenisvolle momenten. Het biedt voldoende bouwstenen voor de eigen discussie. Zij bedankt eveneens voor de reacties uit de ambtelijke wederhoor en de RR. Dat maakt goed traceerbaar wat er allemaal mee is gebeurd. De verkoop is voor PS een moment geweest van de 'deal is gesloten, het is klaar'. Als gesproken wordt over de controls en good governance betreft dit de eigen rol van PS. Geïnformeerd wordt of PS zelf meer hadden moeten navragen i.c. sturen. De vraag is in hoeverre de Staten zich een en ander al dan niet zelf moeten verwijten.

Op blz. 60/61 staan de risico's zoals die zijn ingeschat door de projectleider vanuit het verkoopdossier. Er is een bepaalde kansberekening gemaakt. De onderzoekers geven aan dat dit niet integraal is gebeurd, maar alleen door de projectleider. Geïnformeerd wordt of de onderzoekers hebben kunnen traceren op welke manier de kansberekening heeft plaatsgevonden. Mogelijk heeft één iemand dat gedaan maar wel gebaseerd op common practice in de sector.

In het rapport wordt aangegeven dat de koper het gebouw niet is gaan bekijken tijdens het bidingentraject. Geïnformeerd wordt hoe de informatieplicht van de provincie als verkoper zich in de visie van de onderzoekers verhoudt tot de onderzoeksplicht van de koper.

De heer Nugteren deelt mede dat GroenLinks zich aansluit bij de positieve waardering die tot nu toe is uitgesproken over het voorliggende rapport. Ook GroenLinks is van mening dat dit een goede basis is en voldoende materiaal biedt om tot oordeelsvorming over te kunnen gaan. Met betrekking tot de verkoop, verzoekt spreker de onderzoekers nader in te gaan op de door de toenmalige projectleider ondernomen zoektocht om alle informatie boven tafel te krijgen. Dit naar aanleiding van de merkwaardige conclusie dat er jaren later vrij essentiële documentatie boven tafel komt uit dezelfde afdeling als waar de projectleider werkzaam was. GroenLinks veronderstelt dat hier een gebrekkig administratie aan ten grondslag ligt, maar hoort in deze graag nog een nadere toelichting van de onderzoekers.

De makelaar geeft aan dat er onvoldoende informatie is en er nader onderzoek moet komen. Daar wordt niet toe overgegaan. Geïnformeerd wordt wie dat heeft besloten. GroenLinks sluit zich aan bij vraag van de SGP over de rol van de makelaar.

Wat betreft de verkoop houdt GroenLinks bezig dat de koper zelf geen onderzoek heeft gedaan noch is wezen kijken, maar wel in een maand tijd een bod deed, het bod verhoogde en het koopcontract sloot, terwijl hem zou zijn meegedeeld dat er asbest in zat. De koper is geen ondeskundige op dit terrein en had toch minstens kunnen vermoeden dat er het nodige inzat. GroenLinks sluit zich aan bij de vraag van de VVD over de onderzoeksplicht van de koper. Met betrekking tot de asbestsanering, is GroenLinks benieuwd hoe de kostenraming op basis van de referentie tot stand is gekomen. Een medewerker heeft aan de hand van een aantal gegevens van VKS gezegd hoeveel het ongeveer zou moeten kosten. Geïnformeerd wordt of deze medewerker dat geheel op eigen houtje heeft gedaan of dat een en ander is gecheckt. Naderhand maakt SRO een analyse van de kostenberekeningen in de offertes. Geïnformeerd wordt of SRO ook de kostenberekening analyseert van de eerdergenoemde medewerker. Hierbij speelt een rol dat naderhand in diezelfde afdeling wellicht wel door dezelfde persoon is gezegd, dat er geen directieraming behoefde te worden uitgevoerd zoals was aanbevolen. Nu wordt aangegeven dat die aanbeveling niet was gegeven, maar de noodzaak daarvan had in de visie van spreker ook zelf kunnen worden bedacht gezien de lange voorgeschiedenis en de gebrekkige informatie. Dat was bekend. De vraag is hoe de raming tot stand is gekomen en welke rol die heeft gespeeld.

Gesteld wordt dat er organisatorisch twee dingen speelden. De verantwoordelijkheid was, zeker nadat de verkoop wat gesloten, heel laag in de organisatie gelegd. De vraag is of dat al dan geen bewust strategie is geweest. Daarnaast was er veel sprake van wisselingen van projectleiders en projectmedewerkers. Het was op een gegeven moment niet eens een project meer, maar er waren nog wel projectmedewerkers. Pas toen op iets hoger niveau duidelijk werd dat er een probleem was, werd er terecht heel snel opgeschaald. Geïnformeerd wordt of die verantwoordelijkheid zo laag in de organisatie nog wel kan worden gedragen.

Mevrouw Hoek hecht er in de eerste plaats aan de onderzoekers te bedanken voor de toelichting op het voorliggende rapport.

Zij deelt mede dat 50PLUS zich in grote lijnen kan aansluiten bij het betoog van voorgaande sprekers, m.n. bij GroenLinks.

In het rapport wordt aangegeven dat de aanwezigheid van asbest bekend was en dat dit niet aan de makelaar is gemeld. Vanaf de jaren zeventig werd asbest overal in toegepast als een soort wondermiddel, o.a. omdat het isoleerde en duurzaam was. Het is algemeen bekend dat een gebouw dat in de jaren zeventig tot eind tachtig is gebouwd asbest bevat. Eveneens is bekend dat bij boren asbest vrijkomt. Wel kan een onderscheid worden gemaakt tussen asbestveilig of asbesthoudend. Het vorenstaande moeten zowel de koper, de verkoper als de makelaar hebben geweten. Alles wat daarna is gebeurd, verbaast 50PLUS derhalve. Op voornoemde constatering gaat echter niemand in, hetgeen 50PLUS niet begrijpt. In haar visie is dit de basis van het hele verhaal.

De heer Peters spreekt in de eerste plaats zijn waardering uit voor het feit dat de onderzoekers heel veel informatie hebben verzameld in korte tijd. Het rapport is scherp en duidelijk. Spreker acht het ook goed dat het scherp is, omdat hij dit in de motie had gevraagd: de leerpunten definiëren van zowel de positieve- als de negatieve dingen, zodat de Staten vervolgens over de verantwoordelijkheden kunnen praten.

Spreker wil in het bijzonder de drie partijen (TG, RR en gedeputeerde Van Lunteren) complimenteren over de transparante wijze waarop dit is gebeurd. Wellicht kan ten overvloede worden bevestigd dat thans een niet door GS gecensureerd rapport voorligt. D66 zit met het grote verschil in de kostenschattingen, dat ook niet door SRO kon worden verklaard. De ambtelijke schatting bevreedde D66 niet; de berekening komt in haar visie

dichtbij een directiebegroting. Geïnformeerd wordt of de onderzoekers een idee hebben ten aanzien van de reden van het grote verschil. De vraag is of het niet zo is dat de boeteclausule toch het allergrootste gedeelte van het verschil verklaart.

De uiteindelijke scope van de sanering staat er wat onduidelijk in. Dat is in de ambtelijke wederhoor zichtbaar gecorrigeerd door aan te geven dat het niet het aantal te saneren delen betreft, maar dat het een scope was die in regie ging; de boeteclausule speelde daarbij geen rol meer, waardoor het bedrag lager is, terwijl er qua saneringswerkzaamheden niets is veranderd. Geïnformeerd wordt waarom de voornoemde informatie uit de wederhoor niet in de tekst is aangepast.

In bijlage 6 zegt de RR dat plussen en minnen niet zomaar tegen elkaar kunnen worden weggestreept, hetgeen spreker begrijpt. In de motie is ook gevraagd om zowel de positieve als de negatieve leerpunten te definiëren. Dat is belangrijk. Die kunnen niet tegen elkaar worden weggestreept; van allebei moet worden geleerd. De vraag is of de RR meer heeft bedoeld met de opmerking, dat de plussen en minnen niet gezamenlijk mogen worden beschouwd.

De heer De Kruijf memoreert aan het begin van de vergadering aandacht te hebben gevraagd voor het karakter van deze vergadering. Het gaat om openbaarheid en daarnaast of het rapport al dan niet rijp is voor behandeling. Spreker is van mening dat thans toch sprake is van een commissiebehandeling van het voorliggende stuk, hetgeen hij betreurt.

De voorzitter onderschrijft die conclusie niet. Tot dusver worden er veel technische vragen gesteld. Zij memoreert in haar inleiding te hebben aangegeven, dat het daarom zou moeten gaan. In de volgende ronde zal de vraag worden gesteld antwoord te geven op de vragen, zoals die ook in het statenvoorstel zijn geformuleerd.

De heer De Kruijf vraagt zich af wat de vertrouwelijke behandeling rechtvaardigt. Tot nu toe heeft hij nagenoeg geen enkele opmerking gehoord die niet in het openbaar had kunnen worden behandeld.

De voorzitter wijst erop dat de Staten dit hebben besloten. Op grond daarvan acht zij het niet zinvol deze discussie thans te voeren.

De heer De Kruijf is van mening dat in deze vergadering alleen de eerdergenoemde twee centrale vragen aan de orde zouden moeten worden gesteld. Thans is sprake van een behandeling die, in de visie van de PvdA, in openbaarheid zou moeten plaatsvinden. De PvdA betreurt dit en heeft niet het gevoel dat de voorzitter haar toezegging over het bewaken van de discussie in deze geheel nakomt.

De voorzitter is het niet eens met die conclusie.

De heer Peters merkt op dat zijn begrip over de openbaarheid was dat de commissie straks al dan niet besluit om de openbaarheid op te heffen, zodat het rapport in de Staten kan worden besproken. Wat behandeling in de commissie betreft, hebben de Staten besloten dat dit in beslotenheid zou plaatsvinden.

De heer De Kruijf zet uiteen dat door voorgaande sprekers al een aantal zaken naar voren is gebracht, waarbij de PvdA zich kan aansluiten.

Geïnformeerd wordt wat nu het antwoord is op de centrale onderzoeksvraag. De vraag is of er wel of geen sprake is van inzicht in al die risico's en of daar goed mee is omgegaan.

De PvdA mist de politiek-bestuurlijke component. Geïnformeerd wordt of het niet mogelijk is gebleken die wat nader in beeld te brengen, bijvoorbeeld door middel van een reactie van de advocatenbureaus, de koper als is het maar in de zin van dat ze hebben kunnen reflecteren op wat er thans voorligt.

De PvdA vraagt zich af waarom er geen aanvullend asbestonderzoek wordt gedaan. Er was weliswaar uit dossiers niet veel naar voren gekomen, maar er waren wel foto's beschikbaar

waaruit duidelijk bleek dat er besmettingen waren. De vraag is waarom, wanneer en door wie dan toch wordt besloten dat er geen aanvullend asbestonderzoek wordt gedaan.

De heer Buiting sluit zich aan bij de opmerking dat sprake is van een heel inzichtelijk en verhelderend rapport.

Er wordt een argumentatie gegeven waarom Nysingh en Pels Rijcken niet in de periode van het onderzoek hebben gereageerd. Daar wordt toch een andere oorzaak achter vermoed dan louter het feit dat ze geen tijd hadden in deze periode. Geïnformeerd wordt of de onderzoekers in deze andere vermoedens hebben en of dat ook nog de rechtspositie van de provincie en eventueel de procedures betreft.

Er is onduidelijkheid over de kostenramingen en er wordt er zelfs een procedure bij de NMa gestart. Er wordt vervolgens een second opinion gevraagd. SRO komt tot een oordeel dat in feite 'in between' is. Het lijkt dat SRO de provincie gelijk geeft, in de zin dat de andere kostenraming wel erg hoog is. In het rapport wordt echter nauwelijks toegelicht waarop SRO dat oordeel baseert. Gevraagd wordt om een nadere toelichting.

Op blz. 32 staat dat er besproken wordt dat nadere afspraken niet in de Vaststellingsovereenkomst zijn verwerkt. Geïnformeerd wordt of die opmerking van betekenis is of dat toch niet had uitgemaakt of het wel of niet op dat moment daarin verwerkt was geweest.

Geïnformeerd wordt of iets bekend is over de positie bij de NMa, in de zin of dat wordt doorgezet.

Op een bepaald moment zou er een vermoeden kunnen zijn dat er een koopovereenkomst is geweest. Daarin wordt het boetebeding van € 66.000 per dag gesteld. Later komt er nieuwe (vaststelings)overeenkomst, waarin dit boetebeding feitelijk zonder veel discussie wordt overgenomen. De onderzoekers geven aan dat het boetebeding erg hoog is. De vraag is of de provinciale adviseurs op dat moment scherper hadden moeten toezien op aanpassing van het boetebeding. Het CDA vraagt zich af hoe gebruikelijk het is dat zo'n boetebeding dan nog geldend is. Dat kost de provincie uiteindelijk heel veel geld.

Spreker sluit zich aan bij de opmerking van 50PLUS. Er kan nauwelijks worden gesproken over een verborgen gebrek, omdat nagenoeg in ieder gebouw uit die tijd asbest zat. De vraag is hoe ongebruikelijk het is dat de koper op dat moment geen onderzoek doet.

Op blz. 62 staat de risicoschatting bij de verkoop. Hierbij is ook een aantal zaken meegenomen rond dossiers en de volledigheid van informatie. Het CDA kan zich voorstellen dat juist de risicoschatting wellicht de basis is geweest dat een aantal zaken onzorgvuldig is bekeken. Het is niet zo dat er geen risicoschatting heeft plaatsgevonden, maar er is sprake van een risicoschatting met een hele aparte verhouding die misschien op dat moment begrijpelijk was, maar achteraf wellicht ongelukkig is geweest.

De voorzitter geeft de afvaardiging van TG het woord voor de beantwoording.

De heer Heemskerk licht, met betrekking tot de vraag waarom leren en niet verantwoorden, toe dat de achterliggende gedachte van de motie was om het oordeel aan te Staten te laten. TG heeft een opdracht gekregen van GS. Die opdracht is gebaseerd op de motie. De opdracht aan TG en het plan van aanpak zijn op 8 april jl. gepresenteerd in de commissie BEM. Die opdracht heeft TG zo goed mogelijk uitgevoerd.

De heer Meijer merkt op dat de motie Peters waarheidsvinding en het element verantwoording niet uitsluit. De Staten kunnen altijd een oordeel vormen op basis van een rapport. Hij kan zich voorstellen dat TG, gelet op de context waarin een en ander heeft plaatsgehad en in de lijn van de opmerking van de RR, in het rapport een stevigere plek had gegeven aan die

verantwoording, zowel politiek als bestuurlijk. Verzocht wordt preciezer aan te geven waarom TG die keuze niet heeft gemaakt.

De heer Heemskerk onderschrijft dat de RR daarover terecht een opmerking heeft gemaakt. Op grond daarvan, heeft TG als bijlage het logboek toegevoegd, waarin de meeste zo niet alle contacten tussen GS en PS in de onderzoeksperiode aan de orde kwamen. Dat is vervolgens toegepast in hoofdstuk 2. Per betekenisvol moment is zichtbaar hoe GS richting PS hebben gecommuniceerd. Spreker meent dat dit behoorlijk uitputtend is, maar dat oordeel is aan de Staten.

De heer Dercksen herhaalt zijn vraag wat er is overlegd met de opdrachtgever dat TG tot deze opdrachtformulering is gekomen.

De heer Tazelaar merkt op dat de opdracht aan TG transparant in het rapport is opgenomen en ook als zodanig in de commissie BEM-vergadering d.d. 8 april jl. op de schermen is verschenen en door hem is toegelicht. Spreker herinnert zich niet of hij op dat moment al dan niet het woord 'overleg' heeft gebruikt. Het is in ieder geval niet zo dat er sprake is geweest van een soort sturing, en zeker niet vanuit TG. Aan TG is de vraag gesteld of een onderzoek kon worden aangeleverd binnen de tijdscope en de onderzoeksvraag is: zijn alle risico's adequaat beheerd. Dat is wel van belang.

Op 8 april jl. is uitgebreid gesproken over de aanpak. Er is ook aangegeven dat er altijd nuances zijn waar op een gegeven moment de grens wordt getrokken, maar dat de kern een lerend en evaluerend onderzoek is. Daarbij is expliciet aan de orde gekomen dat de nadruk niet zou komen te liggen op waarheidsvinding.

De heer Meijer merkt op dat alle partijen op 8 april jl. iets hebben gezegd. Sommigen partijen hebben het accent op leren gelegd; de SP heeft iets heel anders gezegd. Dat was niet een afgeconcludeerde invulling van de opdracht. Hij begrijpt dat TG die bijeenkomst wel dat karakter geeft.

De heer Dercksen geeft aan dat het antwoord op zijn vraag niet aansluit op de inhoud van de BEM-vergadering d.d. 8 april jl. TG heeft op dat moment echt gezegd dat er overlegd is met de opdrachtgever en dat de opdracht niet de motie van PS is. Mevrouw Hoenderdos heeft gezegd: het is een vertaling door GS, die PS nog maar goed moeten vinden. Dat is allemaal in die vergadering gewisseld en TG heeft als opdracht slechts de eerdergenoemde zin op het scherm getoond. Spreker handhaaft zijn vraag hoe de vraagstelling nu feitelijk tot stand is gekomen. TG is daar in zijn optiek niet duidelijk over.

De heer Tazelaar meent dat hij daarop het antwoord niet kan geven. Aangegeven is dat de inhoud van de motie TG bekend was, maar dat hem niet is gevraagd de motie precies zo uit te voeren. Hem is gevraagd om de onderzoeksvraag, zoals die is geformuleerd, te beantwoorden.

De heer Dercksen informeert wie de onderzoeksvraag heeft geformuleerd.

De heer Tazelaar antwoordt dat net abusievelijk werd gezegd dat GS de opdrachtgever is, maar TG heeft een ambtelijke opdrachtgever; die heeft de vraag aan TG geformuleerd.

De heer Meijer verzoekt nogmaals om een inschatting van de impact van de opmerkingen op 8 april jl. Daar was geen sprake van een afgeconcludeerde opdrachtformulering.

De heer Tazelaar is van mening dat de opdrachtformulering wel degelijk was vastgesteld. Feitelijk wordt gevraagd naar de invulling daarvan. Z.i. is op dat moment vastgesteld dat sprake zou zijn van een lerend, evaluerend onderzoek is. Dat betekent dat er grenzen zitten aan de term waarheidsvinding. Er kan echter niet worden gesteld dat er in het voorliggende rapport op geen enkele manier aan waarheidsvinding wordt gedaan. In zijn visie heeft TG een evenwichtige en juiste weergave gegeven, ondanks het feit dat er nog verschillen van interpretatie kunnen zijn en de SP wellicht een andere keuze zou hebben gemaakt dan andere partijen in deze commissie.

De heer Heemskerk vervolgt dat TG geen enkele aanwijzing heeft dat de statenverkiezingen een rol hebben gespeeld om snel te verkopen dan wel dat het daardoor minder zorgvuldig is geweest. De projectleider Verkoop begon al in 2008 met een verkoopstrategie, die door GS is goedgekeurd. Er was een uitgebreid projectplan, waarin de verantwoordelijkheden en de op te leveren resultaten werden opgenomen. Er was ook beschreven welke informatie er allemaal nodig was voor het verkoopdossier. Dat was allemaal goed voorbereid en zeker zorgvuldig. Er is op dat moment alleen niet doorgepakt, in de zin dat de asbestinventarisatie niet werd gedaan.

De heer Meijer merkt op dat de context helder is. Er was veel kritiek van oppositiepartijen over het feit dat verkiezingsfilmpjes begonnen met het nieuwe provinciehuis. Toen kwam daar het verlossende moment voor de verkiezingen, dat de verkoop van het oude provinciehuis zich had voltrokken. In de beleving van dat moment is de vraag relevant in hoeverre er politieke druk was, waardoor de afhandeling wellicht ten koste is gegaan van de zorgvuldigheid. Geïnformeerd wordt of TG die vraag ooit aan iemand heeft gesteld.

De heer Heemskerk antwoordt dat die vraag niet is gesteld. TG heeft dit betekenisvolle moment in diverse interviews aan de orde gehad. TG heeft een reconstructie gemaakt van hoe bijvoorbeeld de koopovereenkomst tot stand is gekomen en de onderhandelingen zijn gegaan. TG heeft met de projectleider gesproken en met Zadelhoff. Snelheid van handelen en verkiezingen waren absoluut geen item. De verkoopovereenkomst is ruim van tevoren opgesteld en dat is in de visie van TG zorgvuldig gedaan, behalve dat men zich kan afvragen of de boetebepaling zo nodig was. Spreker komt daar later op terug.

Met betrekking tot de vraag wat de randvoorwaarden waren waaronder Pels Rijcken heeft geadviseerd om zelf te gaan saneren, gaat spreker terug naar de eerste week van mei 2012. Er lag een dagvaarding op de deurmat van de provincie en Pels Rijcken kwam op 1 mei 2012 met een ander standpunt. Dat standpunt luidde dat, op basis van de beschikbare informatie, de kans groot werd geacht dat de provincie het kort geding op 8 mei 2012 zou gaan verliezen. Er was een aantal opties. Op hoofdlijnen waren dit stoppen met de verkoop, hetgeen GS niet hebben gedaan; de provincie gaat zelf saneren; de koper gaat saneren, waarvoor de provincie de koper een schadeloosstelling geeft. In korte tijd moest een besluit worden genomen. Om een aantal redenen hebben GS besloten de verantwoordelijkheid op zich te nemen om zelf te gaan saneren. Daarbij speelt ook de kostenraming een belangrijke rol. Er lag op dat moment voor de sanering een ambtelijke kostenraming ad € 1,5 – 2 mln.; de koper had laten vallen dat hij die kosten op ca. € 5 mln. inschatte. Daar zat een dermate groot gat tussen, dat is besloten de sanering zelf ter hand te nemen.

De heer Meijer merkt op dat het niet alleen ging om de beslissing om zelf te gaan saneren, maar met name ook om de vaststellingsovereenkomst van 8 mei 2012, waarin de bewuste zin staat: volledig vrij van besmette bouwdelen. Dat zijn uiteindelijk de brede kaders geweest waar nooit de inhoudelijke argumenten tegenover hebben gestaan. Niemand heeft ooit de verantwoordelijkheid op zich genomen om te verklaren dat dit zo is, waardoor die bewijslast altijd bij de provincie lag. Het is interessant om precies te weten hoe de advocaat een dergelijke overeenkomst heeft kunnen opstellen en in hoeverre er in feite sprake was van een opdracht om te vermijden dat de verkoop zou afketsen. Dat is fundamenteel.

De heer Heemskerk antwoordt dat uitgangspunt is om de verkoop door te laten gaan, maar ook om als provincie de verantwoordelijkheid te nemen voor de asbestbesmettingen. Het is niet zo dat Pels Rijcken een blanco cheque heeft gekregen. TG heeft Pels Rijcken gevraagd om een toelichting hierop. Pels Rijcken heeft gereageerd dat zij alleen schriftelijke vragen willen beantwoorden. De schriftelijke vragen zijn vervolgens gesteld. Daarop kreeg TG de reactie dat Pels Rijcken het eerst aan haar verzekeraar ging voorleggen. Dat is blijkbaar een nogal tijdrovende procedure, omdat TG tot op heden geen antwoorden heeft gekregen.

Dit verbaast de heer Meijer niet, omdat de provincie zo gauw het misgung heeft gezegd eerst naar de adviezen te gaan kijken. Vanuit die situatie voelt Pels Rijken zich natuurlijk niet vrij om te spreken.

Spreker memoreert nogmaals dat het beeld dat enigszins uit het rapport naar voren komt is, dat er opmerkelijke adviezen en inspanningen zijn geleverd, w.o. de

Vaststellingsovereenkomst, die de provincie in de procesvoering uiteindelijk de das heeft omgedaan. Op grond daarvan is het zo belangrijk dat TG ook uit ambtelijke kring concreter en steviger onderbouwd zou kunnen krijgen met welke, al dan niet schriftelijke, opdracht de advocaat aan het werk is geweest. Indien is opgedragen de verkoop ongeacht wat dan ook door te laten gaan, dan weet de advocaat dat hij buiten het gezag van de provincie handelt als de verkoop in gevaar wordt gebracht; dat beperkt iemands onderhandelingsruimte.

De heer Heemskerk geeft aan dat TG de context, dat de verkoop koste van het kost door moet gaan, niet heeft aangetroffen. Dat is niet aan de orde. Enige tijd daarvoor had juist een uitgebreide selectieprocedure plaatsgevonden om de provincieadvocaat te selecteren. Daar is Pels Rijken uitgekomen. TG heeft geen aanwijzingen dat dit niet zorgvuldig is gebeurd.

De heer Meijer informeert of de uitspraak dat 'koste wat het kost' niet aan de orde is geweest kan worden onderbouwd.

De heer Heemskerk licht toe dat TG dit niet heeft aangetroffen in de interviews noch in de documenten. TG heeft geen enkele aanwijzing om dat te veronderstellen.

De heer Dercksen informeert of TG het met hem eens is dat De Waal daar ook nog een licht op had kunnen werpen en of die schoen niet ook meteen op dit onderwerp wringt.

De heer Heemskerk licht toe dat TG zorgvuldig heeft afgewogen wie zij wel en niet wilde spreken. Die lijst is continu geupdate, hetgeen ook uit de voortgangsberichten is vermeld. Opgemerkt is dat er weinig aandacht is besteed aan DCMR, in de zin dat niet met DCMR is gesproken en niet wordt ingegaan op het rapport. Dat is een bewuste keuze van TG. Het onderzoek van DCMR is doorgenomen. Dat zit aardig in elkaar, waarmee daarover voldoende is gezegd wat TG betreft. Daarom is daarop de focus niet gelegd.

TG richt zich op de betekenisvolle momenten. Afgewogen is of over voldoende informatie werd beschikt om de betekenisvolle momenten te detecteren en reconstrueren, zonder De Waal te spreken. Volgens TG was dat het geval. Hierbij speelde tevens een rol dat TG vreesde voor een welles/nietes discussie. Een ander punt was dat TG, op basis van de pleitnota's van de advocaat van de koper, wel een behoorlijk goed beeld heeft kunnen vormen van de argumenten en de strategie van de koper.

De heer Meijer heeft de vragen over DCMR en het personeelsdossier met name gesteld, omdat het onderwerp in de motie Peters werd uitgesloten van onderzoek. In het DCMR-onderzoek wordt met name verwezen naar de risico-inventarisaties en -evaluaties, waarvan er overigens maar één opvraagbaar is. Daarin vult de arbeidsdeskundige, op de vraag of er asbest aanwezig is, in: n.v.t. na contact met cliënt. Spreker informeert of TG niet de neiging heeft gehad om dit te onderzoeken, op grond van het feit dat, als de desbetreffende administratie op orde was geweest, daar allerlei informatie was uitgekomen die de risico's op een veel eerder tijdstip in kaart had gebracht, waardoor van de huidige situatie wellicht geen sprake was geweest. De concrete vraag aan TG is of zij gehinderd was door de motie Peters en of het verband, dat spreker legt, wordt erkend.

De heer Heemskerk antwoordt dat TG niet is gehinderd door de motie Peters. Het was geen geheim dat er in het oude provinciehuis asbest zat. In gebouwen uit die tijd werd asbest veelvuldig toegepast. Ook in interne stukken van de provincie in de jaren negentig stond de aanwezigheid van asbest beschreven. Een makelaar weet dat. De correspondentie tussen projectleider en de afdeling FSE was helder. Waarom het gaat, is dat er geen melding werd gemaakt van asbestbesmettingen. Volgens het advies van Pels Rijken is het gebouw daardoor

non conform. Dat betekent dat de provincie het niet had mogen verkopen als kantoorgebouw. Het is een juridische duiding van dat moment.

De heer Meijer merkt op dat de beantwoording voor de SP heel essentieel is. In het DCMR-rapport wordt verwezen naar risico- inventarisaties en -evaluaties waar, als er conform wet- en regelgeving was gehandeld, wel werk van was gemaakt, waardoor de asbestbesmettingen eerder in beeld waren geweest. De SP kan zich voorstellen dat, indien een onderzoek wordt gedaan naar die omstandigheden, de onderzoeker wil weten waarom er niets met die risico- inventarisaties en -evaluaties is gedaan, waar ze überhaupt zijn en waarom op dat spoor niet is doorgezocht.

De heer Heemskerk antwoordt dat TG die lijn niet heeft aangehouden, omdat de afdeling FSE ook richtlijnen had. De asbestplaten zaten in de sterren met name boven de deuren. De asbestplaten waren voornamelijk vanwege brandveiligheid toegepast. Jarenlang zijn daar kabels en leidingen aangebracht. Soms is er netjes geboord, maar TG heeft ook foto's gezien dat er met een hamer een gat was geslagen in een asbestplaat. De afdeling FSE had richtlijnen hoe daarmee moest worden omgegaan. Die zijn echter niet gehandhaafd. Het was bekend dat er asbestplaten in zaten, het was bekend dat er zo mee om is gegaan. TG vond het voldoende duidelijk en aannemelijk dat dit bij de afdeling FSE bekend was.

De heer De Kruijf memoreert dat er ten aanzien van de sanering twee offertes van € 5 mln. liggen; er ligt een ambtelijk advies om een van die twee offertes te kiezen; er ligt een aanbod van de koper om het ook ongeveer voor dat bedrag te doen; er zijn foto's waarop de asbestbesmettingen gewoon zichtbaar zijn en toch kiezen GS, in afwijking van het ambtelijk advies, om voor bijna € 1 mln. een sanering te laten uitvoeren. Spreker mist in het rapport hoe dat kan, hoe dat proces is gelopen. TG benoemt als factor een vorm van wantrouwen die een rol zou kunnen spelen. Spreker kan zich voorstellen dat een onderzoeker de onderliggende motieven wil weten en van De Waal hoe hij tot het bedrag van € 5 mln. is gekomen. TG kiest daar niet voor. Geinformeerd wordt naar de reden.

De heer Heemskerk antwoordt dat dit niet nodig werd geacht. TG heeft met betrekking tot de afwegingen die zijn gemaakt een redelijke reconstructie van die periode kunnen maken. Het is een interne afweging van de provincie om zelf te gaan saneren. In de visie van TG heeft De Waal daar geen rol in. Achteraf ware het wellicht beter geweest als provincie met De Waal in onderhandeling was gegaan over de sanering. De provincie heeft er echter voor gekozen de verantwoordelijkheid voor de asbestbesmettingen op zich te nemen. Er ligt een kostenraming, dat is het uitgangspunt, en er wordt voor gekozen de sanering voor dat bedrag zelf te doen. Spreker veronderstelt dat in de afwegingen ook een rol heeft gespeeld dat de relatie met de koper gespannen was, vanwege de juridische procedures.

De heer Peters memoreert zijn vraag over het verschil in kostenraming (€ 1,5 – 2 mln. versus € 5 mln.). Hij informeert of het mogelijk is dat asbestsaneerder, op basis van een ongedefinieerde scope in termen van herstelwerkzaamheden, niet wetende wat hij zou aantreffen, de kosten en tijdsduur inschat en, op basis van de in de offerte geïncorporeerde clause met betrekking tot de tijdsduur eenvoudig van € 2 mln. op € 5 mln. kan uitkomen.

De heer Heemskerk licht toe dat er behoorlijk wat asbestonderzoeken zijn geweest. Dat zijn allemaal type A onderzoeken. Dat betekent dat een beperkte inventarisatie van het asbest kan worden gedaan. Indien wordt voorgestaan verder te gaan, moet eigenlijk destructief onderzoek worden gedaan, nl. slopen. Dat is type B onderzoek. Daarmee wordt de ware omvang van zowel de asbestbeplating als de asbestbesmettingen duidelijk. Dat kon lange tijd niet omdat er nog personeel werkzaam was in het oude provinciehuis. Vandaar dat de opdracht voor een deel in regie is gedaan en per kamer/gang is bekeken wat er werd aangetroffen en wat er moest worden gedaan.

De heer Buiting memoreert zijn aanvullende vraag over de second opinion door SRO. Die zegt meer te rekenen op een bedrag ad € 2 mln. dan van € 5 mln. De vraag is waarop SRO dat baseert.

De heer Meijer voegt daaraan zijn vraag over de status van SRO toe.

De heer Heemskerk licht toe, dat TG contact heeft opgenomen met SRO. SRO is beheerder maar ook ontwikkelaar van met name maatschappelijk vastgoed. Zij beheren en verbouwen zwembaden, sporthallen, e.d. Desgevraagd door TG, heeft SRO bevestigd geen ingenieursbureau op het gebied van asbest te zijn, maar wel als opdrachtgever veel ervaring te hebben met het uitvoeren van saneringen.

De heer Meijer merkt op dat SRO de geprivatiseerde gemeentelijke dienst Sport, Recreatie & Onderwijs van Amersfoort is.

De heer Heemskerk merkt op dat hij niet ontkent dat dit zo is. SRO heeft naar de kostenraming gekeken. De sanering moest in een dermate krappe tijd worden uitgevoerd dat hieraan feitelijk 24/7 zou moeten worden gewerkt. In de aanbesteding zat ook nog de boete van afgerond € 70.000 per dag. Plus dat de asbestsaneerder de herstelwerkzaamheden moest uitbesteden. Op grond van het vorenstaande, is TG van oordeel dat het bedrag waar SRO op uitkomt niet representatief. TG vermoedt dat SRO te weinig rekening heeft gehouden met de specifieke context van dat moment (tijdsdruk en boete). SRO heeft aangegeven het verschil niet te kunnen verklaren.

De heer Meijer merkt op dat de vraag is of het reëel is geweest dat het College SRO een opdracht van een dergelijke impact heeft gegeven. Geïnformeerd wordt of TG de antecedenten van SRO heeft onderzocht om vast te stellen of SRO dé partij was die daarover een oordeelsbevoegde opinie kon geven.

De heer Heemskerk antwoordt dat het College bedenkingen had ten aanzien van de reputatie van de asbestsaneerders. Er is niet voor niks aangifte gedaan bij de NMa. Dat gebeurt niet zomaar. TG heeft in deze opgemerkt dat, doordat er zo'n kleine groep onder enorme hoge druk aan het werk is op één dossier, dit kenmerken in zich heeft van groepsdenken. De afweging was of er al dan niet moest worden gegund. De kostenraming is € 1,5 – 2 mln. Er ligt een offerte van € 4,7 mln. Het ambtelijk advies was om het wel te doen. Het College heeft, zo blijkt TG uit de interviews, de afweging gemaakt toch even een pas op de plaats te maken. Het College wil eigenlijk een marktverkenning naar partijen die het ook zouden kunnen. Het kost een tot twee weken om andere partijen te vinden. De vraag is of die tijd de provincie € 2,5 mln. waard is. Het College was van mening dat dit niet het geval was. Er was tijdsdruk. Daarom heeft het College een zoektocht gestart en is vervolgens in gesprek geraakt met SRO over de vraag in hoeverre zij de begeleiding kon bieden bij de directievoering van de sanering. Daar is o.a. het bedrijf Horyon uit voortgekomen. TG begrijpt dat het College op dat moment die afweging maakt. Het College vermoedt dat partijen uit de asbestwereld onder één hoedje spelen en achtte het verstandig met een partij buiten die asbestwereld te spreken. Daar is SRO een voorbeeld van. Zoals gezegd is SRO geen ingenieursbureau dat specifiek asbestsanering doet. Omdat zij ook panden beheren uit de jaren zeventig en tachtig hebben zij regelmatig asbestsaneringen begeleid.

De heer Meijer concludeert hieruit dat SRO min of meer willekeurig is gecheckt, maar het feit dat de NMa volgens hem nooit een formele reactie heeft gegeven; is dat een niet veelzeggend feit.

De heer Heemskerk ontkent dit en vervolgt zijn beantwoording. Zadelhoff maakt een plan van aanpak voor de verkoop. Een van de zaken die in het plan van aanpak staat, is welke informatie er in het verkoopdossier moet, w.o. een asbestinventarisatie. Zadelhoff reageert op het onderzoeksrapport uit 2009 van sterdeel Ff en geeft aan dat die informatie niet voldoende is. Er moet een volledige inventarisatie in. De afdeling FSE acht het niet nodig om daarvoor

geld uit te geven, omdat het gebouw wordt verkocht en het onderzoeksrapport met betrekking tot Ff representatief is voor alle andere sterren. Per e-mail wordt het laatste aan de makelaar meegedeeld, met het voorstel de e-mail in het verkoopdossier op te nemen. Zadelhoff merkt op dat in het verkoopdossier alleen formele documenten komen dus geen e-mails. Overeengekomen is dat Zadelhoff de inhoud van de e-mail mondeling aan de koper zou melden. Desgevraagd door TG of dit is gebeurd, antwoord Zadelhoff bevestigend. In de pleitnota's van De Waal staat echter dat Zadelhoff dat niet heeft gemeld.

De heer De Kruijf memoreert dat er ook foto's waren. Geïnformeerd wordt wat daarmee is gebeurd.

De heer Van Wikselaar informeert in hoeverre de makelaar op grond van wet- en regelgeving gerechtigd is om door te gaan zonder die rapportages. Geïnformeerd wordt of de makelaar in deze verplichtingen heeft.

De heer Heemskerk licht toe dat de verkoperplicht is de koper goed te informeren. De koper heeft echter ook de plicht zelfstandig onderzoek te doen. Zadelhoff heeft bij de disclaimer van de verkoopinformatie gezegd dat zij het gebouw verkopen 'as is', dus in de staat waarin het zich bevindt ten tijde van het sluiten van de overeenkomst. Dat is een goede beheersmaatregel. Zadelhoff zegt niet te pretenderen volledig te zijn en er ook niet naar te streven om alle informatie in die DataRoom te brengen. Er is juridisch uitgesloten dat, als de informatie niet volledig is, Zadelhoff daarop kan worden aangesproken. Het gaat erom dat Pels Rijcken vervolgens zegt dat het gebouw door de asbestbesmettingen non conform is en de provincie het gebouw niet als kantoorgebouw mag verkopen. Dat is de visie van Pels Rijcken, terwijl Zadelhoff zegt het gebouw te verkopen in de staat waarin het zich bevindt. Desgevraagd door de heer De Kruijf, antwoordt spreker dat de foto's wel zijn doorgegeven. In het rapport van Aksys uit 2009 over ster Ff zitten die foto's. De foto's waren derhalve in de DataRoom aanwezig.

De vraag over het dossier NMa dient aan het College te worden gesteld. TG beschikt niet over de laatste stand van zaken met betrekking tot het NMa-dossier.

Met betrekking tot de vraag hoe het risicomanagement nu in de organisatie gaat, antwoordt spreker dat TG twee trajecten heeft onderzocht: verkoop resp. verbouwing/verhuizing. Daar heeft TG een mening over en lessen uit getrokken. Hoe het nu met andere projecten staat, is spreker niet bekend. Hij is van mening dat een deel van de lessen van TG ervoor moeten zorgen dat risicomanagement van belang wordt geacht en in elk project maar ook in elke lijnactiviteit goed wordt toegepast.

Een boete van 3 promille is niet ongebruikelijk. TG ziet echter steeds vaker dat een boetebeding wordt gehanteerd, waarin de werkelijke schade tussen koper en verkoper aan de orde is. Een boete van drie promille betekent dat na 334 dagen de hele verkoopsom is terugverdiend aan boete. Dat kan niet de bedoeling van een boetebeding zijn.

Desgevraagd door heer Schaddelee, antwoordt spreker dat veel notarissen het promillage standaard toepassen. TG is echter van mening dat een dergelijk zwaar middel zijn doel voorbij schiet.

TG heeft uit de interviews begrepen dat bij het maken van de nadere afspraken geen raadslieden aanwezig waren. De bedoeling van partijen was om inhoudelijk afspraken te maken over de sanering en de leveringstermijnen en op basis daarvan een nieuwe vaststellingsovereenkomst te maken. Dat laatste is niet gebeurd, waarmee het gebleven is bij het lijstje dat over de nadere afspraken gaat. Zover TG heeft kunnen nagaan, heeft er op het moment dat de afspraken zijn gemaakt geen juridische check plaatsgevonden.

Spreker meent dat in het bedrag ad € 5,4 mln. rekening is gehouden met vervangingsinvesteringen.

De heer Dercksen informeert hoe dit zich verhoudt tot de alternatieven die destijds voorlagen.

De heer Heemskerk antwoordt dat de alternatieven niet zijn onderzocht, vanwege het feit dat het traject aankoop van het nieuwe provinciehuis niet verder onderzocht is. Dat is ook in het interpellatiedebat met de Staten bevestigd.

Of de Staten in het kader van de aanbesteding moet worden geïnformeerd over de prijsvorming, is een afspraak die tussen PS en GS moet worden gemaakt. Persoonlijk is spreker van mening dat PS niet over dergelijke detailniveaus behoeft te worden geïnformeerd. Dat is aan het College.

De heer Dercksen merkt op dat prijs van ca € 5 mln. niet richting PS is gecommuniceerd, maar de € 950.000 wel. Geïnformeerd wordt of dat detailniveau wordt geacht of een essentiële keuze in het vervolg van het proces.

De heer Heemskerk merkt op dat TG les 8 en 9 daaraan heeft gewijd. In normale situaties acht spreker een aanbesteding een zaak van het College, maar in deze context of in het geval van grote betrokkenheid van PS bij een bepaald dossier, kan hij zich voorstellen dat GS overwegen PS hierover toch te informeren. In les 8 en 9 wordt geadviseerd te overwegen om dat te doen en het bijvoorbeeld vertrouwelijk ter inzage te leggen bij de Griffie. Dat zou een mogelijkheid geweest kunnen zijn.

Horyon heeft grotendeels dezelfde uitvraag als Vlasman. Zij hadden dezelfde saneringscope. Ze hadden alleen niet de boete; dat scheelt uiteraard in de prijsvorming. TG heeft nagedacht over de vraag of het anders zou zijn gelopen als Vlasman de sanering had uitgevoerd. TG heeft geen aanwijzingen om te veronderstellen dat dit het geval zou zijn geweest, omdat nagenoeg dezelfde saneringscope is opgedragen aan Horyon.

De heer De Kruijf informeert of TG wel aanwijzingen heeft dat het € 7 mln. zou hebben geschied als de sanering door de koper was gedaan.

De heer Heemskerk antwoordt dat een deel van de € 7 mln. aan de koper is gegeven om de restsanering uit te voeren; in dat bedrag zitten eveneens boetes die de rechter in eerste aanleg al heeft toegekend met het voorschot. De vraag of het € 7 mln. had geschied als Vlasman de sanering zou hebben gedaan, vindt spreker moeilijk te beantwoorden.

De heer Dercksen wijst erop dat in dat geval op een hele andere manier met de boete zou zijn omgegaan. Die lag bij de aanbesteding bij de saneringsbedrijven en bij Horyon was de boete niet eens overeengekomen.

De heer Heemskerk merkt op dat dit allemaal speculatie betreft.

De heer Dercksen memoreert dat er een contract is getekend waarin o.a. het bepalen van de boete stond en dat het een solvabel bedrijf moest zijn van significante omvang. Op grond hiervan, lijkt het hem niet zo moeilijk een helder antwoord te geven op de vraag of de boete niet bij het bedrijf had gelegen of in ieder geval voor een groot gedeelte en niet bij de provincie.

De heer Heemskerk antwoordt dat dit maar de vraag is. Dan zou inhoudelijk naar het contract moeten worden gekeken dat zou zijn gesloten tussen de provincie en Vlasman. Daarbij komt dat TNO heeft geconstateerd dat de sanering volgens de juiste richtlijnen en certificaten is uitgevoerd. Op grond daarvan, zou Vlasman zich in het geval van de boete kunnen beroepen op het rapport van TNO.

De heer Dercksen merkt op dat de provincie Vlasman zou kunnen beroepen op vrijwaring en kunnen stellen dat Vlasman de boete zou moeten betalen, vanwege het feit dat het werk niet goed is uitgevoerd.

De heer Heemskerk is van mening dat dit niet zo kan worden gesteld.

De heer De Kruijf merkt op dat de provincie klaar was geweest met ca € 5 mln. als de koper de sanering had uitgevoerd. Dat was er geen sprake van een boetebeding en had de provincie € 7 mln. kunnen besparen.

De heer Heemskerk onderschrijft dat de provincie, met de kennis van nu, in mei 2012 € 5 mln. aan de koper had moeten geven voor de sanering. Op dat moment was het echter een afweging die gemaakt werd met een kostenraming van € 1,5 – 2 mln. versus een van € 5 mln. De heer De Kruijf memoreert dat er twee offertes lagen en een aanbod van de koper. Er lag een ambtelijk advies om een van de twee offertes te kiezen. Dat hebben GS niet gedaan. Op de vraag waarom dat niet is gebeurd, is nog geen antwoord gegeven. Geïnformeerd wordt waarom daar geen antwoord op wordt gegeven.

De heer Heemskerk memoreert te hebben aangegeven dat er op dat moment kenmerken waren van groepsdenken. Er is een klein clubje mensen dat in zo'n crisissituatie onder hele hoge tijdsdruk besluiten moet nemen. Het gevoel leefde dat de provincie werd opgelicht door De Waal en de asbestbranche. Op dat moment waren er onvoldoende kritische tegengeluiden. Het vorenstaande in combinatie met de kostenraming van € 1,5 – 2 mln. die voorlag, heeft geleid tot de afweging een zoektocht in te stellen naar een alternatief. Er heeft een marktverkenning plaatsgevonden, die tot SRO en Horyon heeft geleid.

De heer De Kruijf kan zich iets voorstellen bij het groepsdenken, maar er lag een ambtelijk advies dat anders adviseerde. Geïnformeerd wordt waar TG dat groepsdenken heeft geconstateerd.

De heer Heemskerk antwoordt dit zowel bij GS als bij de betrokken ambtenaren te hebben geconstateerd; de directie en het afdelingshoofd FSE horen bij die kleine groep die deze besluiten probeerden voor te bereiden.

Gedeputeerde Van Lunteren informeert naar de grond van het ambtelijk advies om te gunnen. De heer Heemskerk antwoordt dat de argumentatie van de ambtenaren om toch te gunnen de tijdsdruk was. De ambtenaren gaven aan dat het bedrag veel te hoog was. Zij hielden rekening met € 1,5 – 2 mln. en er kwam een laagste inschrijver uit van ca € 5 mln. Het verschil kan niet worden verklaard, maar gelet op de tijdsdruk en de boete die de provincie boven het hoofd hing is dat advies gegeven. Vervolgens hebben GS aangegeven een pas op de plaats te willen maken om na te denken over een alternatief. Vandaar dat de zoektocht is gestart.

Met betrekking tot de vraag hoe de kansberekening in het kader van de verkoop tot stand is gekomen, antwoordt de heer Heemskerk dat TG de gebruikte classificatie in de praktijk wel vaker ziet voorkomen. Wel constateert TG dat die afwijkt van de in de kaders vastgestelde aanpak. De provincie heeft ambtelijke kaders vastgesteld; daar wijkt het van af. De inschatting van de gevolgen en de kansen is door de projectleider opgesteld. Die heeft dat vervolgens voor commentaar voorgelegd aan het Programmteam Eureka. Spreker bevestigt dat hiernaar na de verkoop niet meer is gekeken.

Ten aanzien van de onderzoeksplicht van de koper, merkt spreker op dat de koper, voor zover TG dit heeft kunnen nagaan, niet in het pand is geweest voorafgaande aan de biedingen. Er zijn drie partijen rondgeleid. De Waal zat daar niet bij. Ook de makelaar heeft De Waal niet rondgeleid.

De heer Meijer informeert of deze constatering niet pleit voor het alsnog horen van De Waal. De heer Heemskerk denkt dat dit niet het geval is. De vraag is of het veel had uitgemaakt of De Waal wel in het gebouw was geweest, omdat hij de plafonds niet zou hebben opgetild. TG heeft redelijkerwijs kunnen achterhalen dat hij er niet in is geweest, omdat diegene die verantwoordelijk was voor het geven van de rondleidingen aan TG heeft verteld dat De Waal er niet bij zat.

De heer Meijer begrijpt dit. Echter, als De Waal wordt gehoord, kan hij uitleggen op grond van welke informatie hij toch meende in die volgende fase te kunnen overgaan.

De heer Van Wikselaar merkt op dat de rechter een aantal uitspraken heeft gedaan. Hij gaat er vanuit dat de rechter ook is nagegaan of beide partijen aan hun verplichtingen hebben voldaan. Geïnformeerd wordt of geconstateerd kan worden dat de uitspraak van de rechter een antwoord op de vraag geeft, dat de partijen hebben gedaan wat ze moesten doen in de verhouding en op grond daarvan een weging hebben gemaakt.

De heer Heemskerk antwoordt dat TG de uitspraken van de rechters hebben bestudeerd. De rechter gaat eigenlijk niet in op het punt van de informatievoorziening. De meest zwaarwegende argumenten, op grond waarvan de provincie rechtszaken verliest, is omdat de provincie opdracht geeft voor sanering van de gebouwen E t/m F en D en Dd buiten sanering houdt. Dat gebeurt op basis van de nadere afspraak. De rechter stelt dat er ook nog een Vaststellingsovereenkomst is. Daarin staat volledig en definitief en dat betekent dat de provincie dat ook voor D en Dd had moeten doen. Dat is een interpretatie die in eerste aanleg bij de provincieadvocaat had moeten komen. Dat noemt spreker het geheel van afspraken in de Vaststellingsovereenkomst en de nadere afspraken. Daarnaast is de provincie veroordeeld omdat er in E t/m F nog kleine restbesmettingen waren gevonden. De provincie wordt niet veroordeeld vanwege het achterhouden van informatie. Daar gaat de rechter niet op in, terwijl het in de pleitnota's van beide partijen een belangrijk onderwerp is.

Met betrekking tot de vraag wie heeft besloten om geen inventarisatie te doen, licht spreker toe dat TG informatie heeft dat de projectleider vond dat dit de verantwoordelijkheid was van de afdeling FSE; het afdelingshoofd FSE heeft gezegd het niet noodzakelijk te achten.

De heer Nugteren informeert of dat besluit van het afdelingshoofd FSE is vastgelegd en of dat nog is gecommuniceerd met een wat hoger echalon in het ambtenarenapparaat.

De heer Heemskerk antwoordt dat de projectleider Verkoop heeft gerapporteerd aan de toenmalige algemeen directeur. De projectleider geeft aan dat dit mondeling is gebeurd; de algemeen directeur kon zich niet herinneren dat dit had plaatsgevonden. Dat is tegenstrijdige informatie en op grond daarvan niet als zodanig opgenomen als een vaststaand feit.

De kostenraming is, voor zover TG dit heeft kunnen nagaan, niet gecheckt door de ambtelijke organisatie. Het College heeft SRO gevraagd te kijken naar de aanbesteding die op dat moment in procedure was. Daarbij heeft SRO een oordeel geveld over hoe de prijsvorming tot stand is gekomen. SRO kon het grote verschil tussen de kostenraming van de provincie en die van Vlasman niet verklaren.

Ten aanzien van de vraag of de verantwoordelijkheid van het dossier na het tekenen van de verkoopovereenkomst wel zo laag in de organisatie kon worden gelegd, merkt spreker op dat de zaak was gedaan. Op dat moment is vooral belangrijk dat er een demarcatie plaatsvindt in de zin van wat blijft er in het gebouw achter en wat wil de provincie zelf houden. Hij is van mening dat het niet ongebruikelijk is dit op werknemersniveau te beleggen. TG heeft echter geconstateerd dat er geen heldere verantwoording- en rapportagestructuur was. Er is even een fase geweest, waarin onduidelijk was aan wie deze medewerker moest rapporteren.

TG veronderstelt dat het grote verschil in de kostenraming wordt veroorzaakt door de boete, de tijdsdruk maar ook het inschakelen van onderaannemers voor de herstelwerkzaamheden. Daarbij speelt eveneens het feit dat de saneerder niet weet waaraan hij begint, omdat hij zich alleen kan baseren op type A asbestonderzoek. Daarom is er geen compleet beeld over wat zal worden aangetroffen als de plafonds worden opengemaakt.

Ten aanzien van de vraag of de onderzoeksvraag is beantwoord, licht spreker toe dat de expert op het gebied van risicomanagement en –analyses binnen het team van TG heeft aangegeven, dat risico's per definitie nooit allemaal in beeld kunnen zijn. Dat antwoord wilde TG niet geven, op grond waarvan per traject voor de verkoop en de verbouwing/verhuizing het antwoord is gegeven zoals dat is gegeven.

De heer De Kruijf informeert of bekend is binnen welke termijn de advocaat wel gaat reageren.

De heer Heemskerk had gehoopt dat dit antwoord al zou zijn ontvangen. TG zal nogmaals rappelleren zowel bij Nysingh, Pels Rijcken als de voormalige advocaat van Pels Rijcken. De voorzitter kan zich ook voorstellen dat de conclusie wordt getrokken dat geen gebruik wordt gemaakt van de gelegenheid om te reageren, ook een mogelijkheid is.

De heer Heemskerk onderschrijft het vorenstaande.

De boete stond al in de concept koopovereenkomst die door Nysingh advocaten in opdracht van de provincie is opgesteld. Die werd aan het verkoopdossier toegevoegd, zodat alle potentiële kopers wisten dat zij die overeenkomst moesten tekenen als zij het gebouw kochten en wat de voorwaarden waren waaronder dat zou gebeuren. Dat was al geruime tijd bekend. De koopovereenkomst is het kader voor de Vaststellingsovereenkomst. De boete was aanvankelijk vooral opgenomen om te zorgen dat de koper echt zou afnemen. In dit geval is zichtbaar dat dit helaas ook een andersom werking heeft. Als niet op tijd wordt opgeleverd, geldt de boete ook voor de verkoper. Uit de door De Waal geproduceerde stukken kan TG een goed beeld vormen over hoe De Waal heeft gehandeld en dit hebben ze slim gedaan. Ze hadden een goede advocaat die uitstekend gebruik heeft gemaakt van de situatie. De advocaat heeft geëist dat de aanvullende afspraken werden gemaakt onder de bepalingen die al eerder waren afgesproken. Juridisch is het een feit, dat de verkoopovereenkomst geldt en dat die boete daarmee ook geldt voor de Vaststellingsovereenkomst.

De heer Meijer stelt vast dat De Waal feitelijk een sterkere positie had opgebouwd dan de provincie. De provincie wilde perse verkopen en De Waal kon de situatie omdraaien in de zin van desnoods dan maar niet.

De heer Heemskerk onderschrijft dit niet, omdat De Waal ook graag nakoming wilde. Het is niet zo dat de provincie uit alle macht wilde verkopen. Er is een overeenkomst gesloten tussen twee partijen en de andere partij wil dat nagekomen wordt wat er is afgesproken.

De heer Dercksen memoreert dat TG een goede inschatting kan maken ten aanzien van het standpunt van De Waal. Geïnformeerd wordt naar de inschatting van TG voor wat betreft de Vaststellingsovereenkomst. De vraag is of De Waal die overeenkomst niet zou zijn aangegaan als daarin niet 'definitief en volledig saneren' had gestaan.

De heer Heemskerk antwoordt dat dit speculeren is.

De heer Dercksen merkt op dat dat de reden is waarom wordt voorgesteld De Waal te horen.

De heer Heemskerk zet uiteen dat de overeenkomst onderwerp is geweest van besprekingen tussen Pels Rijcken en de advocaat van De Waal. Dit is wat eruit is gekomen en Pels Rijcken heeft het College geadviseerd hiermee akkoord te gaan.

De heer Dercksen memoreert zijn vraag in hoeverre alleen gedeputeerde Krol in deze een rol heeft gespeeld. Er heeft een aantal forse financiële afwegingen plaatsgevonden. Geïnformeerd wordt in hoeverre het hele College daarbij betrokken is geweest.

Over de scope van Horyon staat o.a. in het rapport dat Horyon met een beperktere vorm van saneren aan de gang is gegaan dan in de Vaststellingsovereenkomst staat. Geïnformeerd wordt in hoeverre daar niet heel zwaar weegt dat in 2000 in de Kadernota al een prijs van de saneerder stond op basis waarvan intern de conclusie had kunnen worden getrokken dat het voor € 9,5 ton niet zou lukken.

De heer Heemskerk merkt op dat de dagelijkse aansturing door gedeputeerde Krol is gebeurd. De belangrijkste besluiten zijn door het gehele College genomen. Dat is ook een aantal keren in het rapport naar voren gebracht.

De beperktere vorm van saneren houdt niet in dat er op een andere manier is gesaneerd. Het gaat erom dat de condities van de opdracht zijn veranderd. Het terugbrengen van de plafonds

is er later uitgehaald en de boete is bij Horyon eruit gehaald. Dat bedoelt TG met een beperktere vorm van saneren.

De heer Buiting memoreert dat TG aanbeveling 3, de risicoscope geeft. Er was juist een risicoscope. De vraag is of dat niet deels de reden is geweest dat er gekeken is zoals er is gekeken, omdat het risico van de informatieplicht heel anders werd gewaardeerd.

De heer Heemskerk licht toe dat het gebouw door Zadelhoff is verkocht in de staat waarin het zich bevindt (as is). Dat is een manier om met die informatieplicht om te gaan. Dat is een beheersmaatregel, die uiteindelijk onvoldoende heeft gewerkt. Althans Pels Rijcken constateert dat er sprake is van non-conformiteit en dat de verkoper daardoor niet meer aan zijn verplichtingen kan voldoen. Vandaar dat het verdere verloop ten aanzien van de sanering is gegaan zoals het is gegaan. Spreker is wel van mening dat op de tabel, die in het plan van aanpak staat en TG ook in het rapport heeft vermeld, het een en ander af te dingen valt.

De voorzitter informeert of het rapport en de onderliggende stukken, w.o. de beantwoording, de toelichtingen en alle voorgaande besprekingen die de commissie omtrent dit dossier heeft gevoerd, voldoende basis bieden voor een finale meningsvorming over het huisvestingsdossier in PS op 17 juni a.s.

Desgevraagd schorst zij hierna kort de vergadering.

De voorzitter heropent de vergadering en deelt mede dat geconstateerd is dat vanuit deze vergadering wordt getwitterd. Dat is niet de bedoeling als met elkaar geheimhouding is afgesproken. De consequentie is dat daarvan mogelijk aangifte wordt gedaan.

Spreekster geeft hierna het woord aan mevrouw Hoenderdos voor beantwoording van de vragen die richting de RR zijn gesteld.

Mevrouw Hoenderdos licht toe dat de opmerking die zij maakte betrekking heeft op de samenvatting. Daar wordt in algemene zin iets gezegd over risicomangement. Spreekster heeft opgemerkt dat voorzichtigheid moet worden betracht met dit in algemene zin te doen, omdat er niet drie maar twee trajecten zijn onderzocht in het huisvestingsdossier. Over ieder traject afzonderlijk kunnen de plussen en minnen wel worden opgeteld, hetgeen ook door de onderzoekers wordt gedaan. Ze kunnen echter niet zondermeer met elkaar worden vergeleken zonder weging. Die weging heeft niet plaatsgevonden.

De voorzitter geeft vervolgens het woord aan gedeputeerde Van Lunteren voor de beantwoording van de aan hem gestelde vragen.

Gedeputeerde Van Lunteren deelt mede dat er geen censuur heeft plaatsgevonden op het voorliggende rapport.

Ten aanzien van de invulling van zijn opdrachtgeversrol, licht spreker toe dat hij de signalen die hij opving in de Staten steeds heeft doorgegeven aan de onderzoekers. Hij heeft echter in opdracht van de Staten niet gestuurd op het onderzoek, maar de onderzoekers het onderzoek laten doen en hen laten bepalen wat zij nodig hadden om het onderzoek te kunnen uitvoeren.

De voorzitter bedankt de heren Heemskerk, Tazelaar en mevrouw Hoenderdos voor hun toelichting, de tijd en de energie die zij hierin hebben gestoken.

Vervolgens herhaalt zij haar vraag aan de commissie of het rapport rijp is voor een finale oordeelsvorming over het huisvestingsdossier in de PS-vergadering d.d. 17 juni a.s.

De heer Meijer deelt mede dat de SP van mening is dat een aantal voor de SP essentiële vragen niet is beantwoord. De SP denkt niet dat dit ligt aan een bedenkelijke werkhouding van de onderzoekers, maar met name aan de kaders waarbinnen een en ander zich heeft voltrokken. Naast het verhaal van verantwoorden en leren is voor de SP essentieel wat precies de politiek-bestuurlijke context was waarin Pels Rijcken heeft gehandeld, belangrijke beslissingen aangaande de verkoop in eerste instantie werden genomen, waarom de onderzoekers zich niet gehinderd voelen in een situatie waarin de risico-inventarisatie en -evaluatie compleet ontbreken en er toch is gekeken hoe een en ander had kunnen worden voorkomen. Dat zijn zo een aantal belangrijke vragen waarop de SP helaas op dit moment geen antwoord heeft gehoord. Daarom komt de SP vooralsnog tot het volgende standpunt. De SP sluit zich volledig aan bij de opmerkingen die eerder door de PvdA zijn gemaakt, evenals door de SP in de laatste statenvergadering van 3 juni jl., dat alle stukken moeten worden vrijgegeven, w.o. de Vaststellingsovereenkomst en de second opinion van Stibbe. De SP vindt het rapport nog niet rijp voor behandeling in de Staten. De SP wil eerst nader onderzoek op de zojuist gestelde vragen om die context beter in beeld te krijgen. Voor een politieke weging is dat van essentieel belang.

De heer Van Wikselaar deelt mede dat de SGP het stuk rijp vindt voor behandeling in de Statenvergadering. De SGP heeft daar nog wel wat gevoelens bij, o.a. over het feit dat de ene partij wel is gehoord en de andere partij niet. De argumentatie is dat op grond van de stukken van de Rechtbank redelijk inzicht is verkregen in het standpunt van de andere partij. Wat de SGP betreft is dat voldoende voor behandeling in de Staten.

Ten aanzien van de vertrouwelijkheid, kan het volgens de SGP per definitie niet anders dan dat dit wordt opgeheven in de statenvergadering op 17 juni a.s.

De voorzitter licht toe dat, indien de commissie in meerderheid besluit dat het rapport rijp is voor bespreking in de Staten, alles openbaar wordt met terugwerkende kracht met uitzondering van het rapport Stibbe voor wat betreft de onderdelen die niet in het rapport van TG worden geciteerd en de Vaststellingsovereenkomst met de fa De Waal.

Het is de heer De Kruijf niet duidelijk wat de uitzonderingen in het rapport van Stibbe omvatten.

Gedeputeerde Van Lunteren licht toe dat in het rapport van TG op een gegeven moment letterlijk is geciteerd uit het rapport van Stibbe. Dat is openbaar, alle andere onderdelen uit het rapport Stibbe niet, conform het besluit in de statenvergadering van 3 juni jl.

Naar aanleiding van een desbetreffende opmerking van de heer Meijer, wijst de voorzitter erop dat een statenbesluit is genomen, waarin deze uitzonderingen zijn gemaakt. Het is niet aan deze commissie om daar aan te tornen.

De heer Meijer geeft aan dat hij hierover van mening verschilt met de voorzitter. Spreker staat op het standpunt dat de vraag mag worden gesteld of de commissie BEM, gehoord de beraadslagingen vandaag, aan de Staten adviseert om het rapport van Stibbe en de vaststellingsovereenkomst vrij te geven.

De voorzitter onderschrijft dat dit mogelijk is, indien een meerderheid van de commissie het voorstel steunt om dat advies uit te brengen.

De heer Schaddelee deelt mede dat de ChristenUnie er voorstander van is om de stukken vrij te geven, conform het besluit in de statenvergadering van 3 juni jl. De ChristenUnie steunt het voorstel van de SP in deze niet.

De ChristenUnie acht het rapport rijp voor bespreking in PS.

Het verheugt de heer Dercksen dat het voorliggende rapport naar buiten gaat, omdat daarin nagenoeg alles staat. Overigens was het spreker tot de statenvergadering op 3 juni jl. niet bekend, dat de Vaststellingsovereenkomst geheim was.

Met betrekking tot de vraag of het rapport rijp is voor PS, denkt de PVV dat nog toegevoegde waarde kan worden gevonden in het horen van De Waal. Het hele saneringsproces op zich is wat de PVV betreft onderbelicht gebleven. Op grond hiervan acht de PVV het rapport niet rijp voor PS, maar de geheimhouding kan worden opgeheven.

Mevrouw Vlam deelt mede dat de VVD kennis heeft genomen van het uitgebreide rapport, daarop een uitgebreide toelichting is gegeven en de vragen van de VVD zijn beantwoord. De VVD staat op het standpunt dat het rapport daarmee voldoende is onderbouwd om het in de openbaarheid te brengen, met in achtneming van de restrictie zoals is besloten in de statenvergadering op 3 juni jl.

Gezien de ruime beraadslagingen acht de VVD het rapport ook rijp voor behandeling in PS.

De heer Nugteren deelt mede dat GroenLinks het van belang acht dat spoedig een openbare discussie kan plaatsvinden op basis van het voorliggende rapport. GroenLinks vindt het rapport rijp voor bespreking in de Staten. Voor wat betreft de vraag of De Waal nog nader moet worden gehoord, sluit GroenLinks zich aan bij de argumentatie van de SGP. Als er één partij is die vastgelegd heeft wat zijn beweegredenen en opvattingen zijn, is het De Waal. GroenLinks staat derhalve op het standpunt dat het rapport ook in politieke termen goed kan worden besproken.

De voorzitter deelt mede dat mevrouw Hoek heeft aangegeven dat 50PLUS het rapport rijp vindt voor behandeling in PS en daarmee instemt met openbaarheid van het stuk.

De heer Peters deelt mede dat D66 het rapport rijp vindt voor behandeling in PS. Voor wat betreft de argumentatie, sluit D66 zich aan bij de SGP.

De heer De Kruijf deelt mede dat de PvdA voor volledige openbaarheid van de stukken is. De PvdA acht het rapport niet rijp voor behandeling in PS, omdat het in de visie van de PvdA niet compleet is. De Staten zou zichzelf tekort doen indien zij de aanvullende informatie, die nog beschikbaar kan komen, niet beschikbaar krijgen. De PvdA is voorstander van een uitgebreide openbare behandeling in de commissie BEM en op basis daarvan behandeling in PS.

De heer Buiting deelt mede dat het CDA het onderzoek uitvoerig vindt en daarop een uitvoerige toelichting is verkregen. Er zijn altijd zaken die nog nader zouden kunnen worden bekeken, maar het CDA acht het rapport rijp voor behandeling in PS. De openbaarheid kan worden geregeld conform het besluit in de Staten d.d. 3 juni jl.

De voorzitter constateert dat een ruime meerderheid het rapport rijp acht voor bespreking in PS van 17 juni 2013, ter bepaling van een finaal politiek oordeel. Daarmee worden de stukken openbaar, behoudens de twee eerdergenoemde stukken, en zullen als zodanig op de website worden gepubliceerd.

Gedeputeerde Van Lunteren kan zich voorstellen dat, nu de commissie heeft besloten dat het rapport rijp is voor behandeling in PS en daarmee openbaar wordt, ook wordt besloten het verslag van deze vergadering openbaar te verklaren.

De voorzitter constateert dat de commissie dit voorstel steunt en aldus besluit.

6. Sluiting

Niets meer aan de orde zijnde, sluit de voorzitter vervolgens de vergadering, onder dankzegging voor ieders komst en inbreng.